

Nimi: Vammaispalvelujen perhehoidon toimintaohje 2026
Päivämäärä: 10.2.2026

Päijät-Hämeen hyvinvointialue

Perhehoidon toimintaohje

Vammaispalvelut

Aluehallitus 28.11.2022 § 230

Toimialajohtaja, Perhe- ja sosiaalipalvelut 10.2.2026 § 10

Sisällys

1 Johdanto.....	4
1.1 Perhehoidon palvelulupaus.....	4
1.2 Perhehoidon keskeiset käsitteet.....	4
2 Perhehoito	7
2.1 Perhehoidon tarkoitus ja tavoite.....	7
2.2 Perhehoidon järjestäminen	7
3 Perhehoitajan ja perhekodin/perhehoitajan kodin hyväksyminen	8
3.1 Perhehoitaja.....	8
3.2 Perhekoti/perhehoitajan koti.....	9
4 Toimeksiantosopimus	10
4.1 Perhehoitajaa sijaistavan toimeksiantosopimus	11
4.2 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen	11
5 Perhehoitajan eläketurva	12
6 Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset.....	12
7 Perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat asiat.....	13
7.1 Perhehoidossa olevan henkilön asema ja oikeudet.....	13
7.2 Hoito- ja palvelusuunnitelma / asiakassuunnitelma	14
7.3 Lääkehoito perhehoidossa.....	14
7.4 Perhehoidossa olevan henkilön kuolema perhekodissa/perhehoitajan kodissa.....	14
8 Perhehoitajan oikeudet ja velvollisuudet	14
8.1 Tietojensaantioikeus ja tietojen säilytys	15
8.2 Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus.....	15
8.3 Perhehoitajan ilmoittamisvelvollisuus.....	16
9 Hyvinvointialueen oikeudet ja velvollisuudet.....	16
10 Perhehoidon valvonta.....	17
Vammaisten perhehoito	18
11 Perhehoidon myöntäminen vammaispalveluissa.....	18
12 Perhekodissa hoidettavien määrä	19
13 Perhehoitoon sijoittaminen.....	20
14 Perhehoidon palkkiot ja korvaukset.....	20

Nimi: Vammaispalvelujen perhehoidon toimintaohje 2026 Päivämäärä: 10.2.2026

14.1 Hoitopalkkio.....	21
14.2 Kulukorvaus.....	22
14.3 Matkakulut.....	22
14.4 Käynnistämiskorvaus	23
15 Perhehoidon hoitopalkkiot ja kulukorvaukset keskeytysten ajalta.....	23
15.1 Perhehoitajan sairastuessa	23
15.2 Keskeytys perhehoitajasta riippumattomasta syystä (tarvitsee vielä tarkennusta, yhtenäinen ikäkunnan kanssa?)	24
15.3 Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset perhehoidon päättyessä	24
16 Perhehoitajan oikeus vapaaseen	25
16.1 Maksut perhehoitajan vapaan ajalta	26
17. Perhehoitajan tuki.....	27
17.1 Perhehoitajan valmennus, yhteistyö, täydennyskoulutus ja työnohjaus.....	27
17.2. Vertaisuuteen perustuva perhehoitajan tuki.....	28
18. Perhehoidossa olevaa asiakasta koskevat asiat	28
18.1 Vammaispalvelusuunnitelma	28
18.2. Perhehoidon asiakasmaksut.....	29
18.3 Perhehoidossa olevan henkilön yksityis- ja käyttövarat	29
19 Vakuutukset.....	29
20 Lähteet ja perhehoitoon liittyviä ja määrittäviä säädöksiä.....	30
21 Liitteet	31

1 Johdanto

Tässä toimintaohjeessa kuvataan, kuinka Päijät-Hämeen hyvinvointialueella toteutetaan ikääntyneiden, vammaispalveluiden ja lastensuojelun asiakkaiden toimeksiantosopimussuhteista perhehoitoa. Perhehoidon toimintaohje ohjaa perhehoitoa järjestävää hyvinvointialuetta, perhehoidossa olevaa henkilöä ja perhehoitajaa. Toimintaohje turvaa asiakaslähtöisen perhehoidon laadun edellytykset ja perustan sekä kaikkien osapuolien oikeudet ja velvollisuudet.

Toimintaohjeessa kuvataan perhehoidon keskeiset käsitteet, perhehoidon toteuttaminen, perhehoidon palkkiot, asiakasmaksut, perhehoitajan asema, tuen muodot sekä niiden toteuttaminen. Toimintaohjeen 10 ensimmäistä lukua on tehty yhdessä ikäihmisten, vammaisten ja lastensuojelun perhehoidon kanssa. Näissä luvuissa kuvataan toimialojen kaikille yhteisiä perhehoidon käytäntöjä. Toimintaohjeen loppuosa on toimialakohtainen ja siinä kuvataan tarkemmin, esimerkiksi toimialakohtaiset palkkiot ja perhehoitajien tukemisen käytännöt.

Päijät-Hämeen hyvinvointialue hyväksyy toimintaohjeen hyvinvointialueen hallintosäännön mukaisessa toimielimessä. Toimintaohjetta päivitetään perhehoidon vastaavien toimesta vuosittain huomioiden muun muassa indeksikorotukset perhehoidon palkkioihin, kulukorvauksiin ja asiakasmaksuihin.

1.1 Perhehoidon palvelulupaus

Perhehoito voi olla joko lyhyt- tai pitkäaikaista perustuen yksilölliseen hoito- ja palvelusuunnitelmaan/asiakassuunnitelmaan. Perhehoitoa voidaan toteuttaa myös osavuorokautisena, joko päivä- tai yöaikaisena. Perhehoito tapahtuu perhehoitajan tai asiakkaan yksityiskodissa.

Toimintaohje ja säännöllinen palautteiden kerääminen sekä yhteistyö perhehoidosta vastaavien ja perhehoitajan, asiakkaiden ja heidän omaisten sekä muiden perhehoidon yhteistyötahojen välillä turvaa asiakaslähtöisen perhehoidon laadun edellytykset ja perustan.

1.2 Perhehoidon keskeiset käsitteet

Perhehoito on sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä hyvinvointialueen on huolehdittava sosiaalihuoltolain 14 §:n mukaan. Perhehoidon tavoite ja toteutustavat on määritelty perhehoitolaissa. Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona.

Perhehoitaja on henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa ja on suorittanut hyväksytysti tehtävän edellyttämän ennakovalmennuksen. Perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka Päijät-Hämeen hyvinvointialueen kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella antaa

perhehoitoa omassa yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Perhehoitaja ei ole työsuhhteessa Päijät-Hämeen hyvinvointialueeseen eikä ole yksityinen palveluntuottaja.

Perhekoti/perhehoitajan koti on yksityiskoti, joka on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan, rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Sopivuutta arvioitaessa kiinnitetään erityistä huomiota perhekodin/perhehoitajan kodin ihmissuhteisiin ja perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata henkilön tarpeisiin sekä siihen, hyväksyvätkö muut perhekodin/perhehoitajan kodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan henkilön.

Pitkäaikainen perhehoito tarkoittaa sitä, että henkilölle on myönnetty perhehoito tai hänet on sijoitettu perhehoitoon toistaiseksi ja hän muuttaa perhekotiin/perhehoitajan kotiin asumaan.

Lyhytaikainen perhehoito voi tarkoittaa ikäihmisten ja vammaisten kohdalla joko säännöllistä jaksohoitoa tai yksittäistä, määräaikaista hoitjaksoa esim. Toipilasaikana sairaalahoidon jälkeen ennen kotiutumista omaan kotiin. Lyhytaikainen perhehoito sopii myös ikäihmisten tai vammaisten omaishoitajan vapaapäivien sijaishoidoksi. Lastensuojelun lyhytaikainen perhehoito pitää sisällään ympärivuorokautisen päivystysperhehoitinnan ja suunnitelmalliset avohuollon sijoitukset perheisiin.

Osavuorokautinen perhehoito on suunnattu ikääntyneiden ja vammaispalveluiden asiakkaille ja se voi olla joko päivä- tai yöhoitoa. Osavuorokautinen perhehoito voi olla kertaluonteista tai säännöllisesti toistuvaa ja myös sen avulla voidaan mahdollistaa omaishoitajien lakisääteisiä vapaapäiviä. Lastensuojelun perhehoidossa perhehoitajan lakisääteisen vapaan ajan sijoitettuja lapsia hoitaa tilapäishoitaja, jota kutsutaan lomaperheeksi. Lomaperhe voi hoitaa perhehoitajalle sijoitettuja lapsia joko perhehoitajan tai lomaperheen kotona.

Perhehoito hoidettavan kotona määritellään kestoensa perusteella lyhytaikaiseksi tai osavuorokautiseksi perhehoidoksi. Kotona tapahtuvaa perhehoitoa voidaan järjestää mm. Ikäihmisten ja vammaisten omaishoitajan tai perhehoitajan vapaan järjestämiseksi silloin, kun hoidettavan ei ole tarkoituksenmukaista siirtyä sijaishoidon ajaksi pois omasta kodistaan. Lastensuojelun perhehoidossa ei ole tarjolla osavuorokautista perhehoitoa hoidettavan kotona.

Toimeksiantosopimus on perhehoitajan ja sijoittavan kunnan/hyvinvointialueen välinen sopimus, jossa tulee sopia perhehoidon palkkiosta, kulukorvauksesta, käynnistämiskorvauksesta, asiakkaan käyttövaroista, perhehoidon kestosta, perhehoitajan vapaasta, perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastuksesta, perhehoitajan valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta, toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta sekä kunnan ja perhehoitajan välisestä yhteistyöstä.

Sijoittavan hyvinvointialueen tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu lainmukaisesti ja hoidettava saa sijoituksen aikana tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet. Perhekodin/perhehoitajan kodin tulee olla sijoitettavan henkilön edun mukainen ja sopiva

Nimi: Vammaispalvelujen perhehoidon toimintaohje 2026
Päivämäärä: 10.2.2026

asumisyhteisö hänelle sekä perhekodin/perhehoitajan kodin muille asukkailla. Perhehoitajan tukeminen on myös hyvinvointialueen velvollisuus.

Hyvinvointialueen tehtävänä on järjestää ne palvelut ja tukitoimet, mitkä perhehoitoon sijoitettu henkilö tarvitsee.

Perhehoitajan sijaistaminen on lyhytaikaista perhehoitoa, jossa kiertävä ikäihmisten ja vammaisten perhehoitaja (sijaishoitaja) menee perhehoitajan kotiin hänen vapaapäiviensä ajaksi ja vastaa hoidettavien hoivasta ja huolenpidosta. Lastensuojelussa perhehoitajaa sijaistaa lomaperhe joko perhehoitajan kotona tai lomaperheen omassa kodissa.

Perhehoidon ja omaishoidon ero on siinä, että omaishoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona ennakkovalmennuksen suorittaneen perhehoitajan toimesta.

2 Perhehoito

2.1 Perhehoidon tarkoitus ja tavoite

Perhehoito on inhimillisen, kotoisan ja turvallisen arjen mahdollistava hoivan ja huolenpidon sekä tuen ja ohjauksen muoto. Sen perustana ovat yhteisöllisyys ja perheen arkeen osallistuminen perhehoidossa olevan henkilön tarpeet huomioiden.

Perhehoidossa kunnioitetaan henkilön itsemääräämisoikeutta, otetaan huomioon yksilölliset tarpeet ja toiveet sekä turvallisuus. Perhehoidon vahvuuksia ovat jatkuvuus, koti asumisen ja hoivan ympäristönä sekä pysyvät ihmissuhteet. Perheen arkeen osallistuminen ja perhehoitajan läsnäolo tukevat henkilön kasvua ja kehitystä, toimintakykyä ja kuntoutumista sekä ylläpitävät hyvää elämänlaatua. Perhehoidossa asuvalla on tasavertainen asema suhteessa muihin perheessä asuviin henkilöihin.

Perhehoito on sopiva hoivan ja huolenpidon sekä tuen ja ohjauksen muoto, esimerkiksi silloin, kun perhehoidolla pystytään vastaamaan asiakkaan tarpeisiin ja hoidettava sopeutuu asumaan perheessä. Perhehoito on lastensuojelulain mukainen ensisijainen sijoitusmuoto suhteessa laitoshoitoon. Ikääntyneillä ja vammaisilla se on yksi vaihtoehto palvelutarjonnassa. Perhehoidon myöntämisessä lähtökohtina ovat henkilön ja hänen perheensä elämäntilanne sekä tuen, ohjauksen, hoivan ja huolenpidon tarve. Perhehoitoon sijoittamisessa otetaan huomioon perhehoitoon sijoitettavan henkilön toiveet, hänen läheistensä mielipide sekä perhehoitajan arvio omista valmiuksistaan suhteessa henkilön tarpeisiin.

2.2 Perhehoidon järjestäminen

Hyvinvointialue vastaa perhehoidon järjestämisestä. Toimeksiantosuhteisessa perhehoidossa hyvinvointialue hyväksyy perhehoitajan ja perhekodin/perhehoitajan kodin soveltuvuuden perhehoitotehtävään ja valvoo perhehoitoa. Hyvinvointialue tekee hallinnollisen päätöksen perhehoidosta. Perhehoitaja ja hyvinvointialue solmivat keskenään toimeksiantosopimuksen, jossa sovitaan muun muassa hoitopalkkioista, kulukorvauksista sekä perhehoitajan muusta tuesta. Perhehoidon vastaavien työntekijöiden ja perhehoitajan välinen yhteydenpito on molemminpuoliseen luottamukseen perustuvan yhteistyön lähtökohta. Perhehoito perustuu aina asiakkaan tai hänen laillisen edustajansa kuulemiseen ja yhteistyössä laadittuun asiakassuunnitelmaan/hoito- ja palvelusuunnitelmaan.

3 Perhehoitajan ja perhekodin/perhehoitajan kodin hyväksyminen

3.1 Perhehoitaja

Perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka hyvinvointialueen kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella antaa perhehoitoa omassa yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Perhehoitaja ei ole työsuhteessa hyvinvointialueeseen eikä ole yksityinen palveluntuottaja.

Perhehoitajuudesta kiinnostuneelle henkilölle on annettava riittävästi tietoa ja tukea ennen perhehoitajaksi ryhtymistä. Perhehoitajuus on koko perheen asia ja se vaatii kaikkien perheenjäsenten hyväksymisen ja sitoutumisen tehtävään. Hyvinvointialue hyväksyy henkilön soveltuvuuden perhehoitajaksi. Ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden perhehoitajien valmennuksessa käytetään Perhehoitoliiton valmennusohjelmaa. Lastensuojelun perhehoitajien valmennuksessa käytetään Pesäpuu ry:n PRIDE-valmennusta. Lastensuojelun lyhytaikaisessa perhehoidossa perhehoitajat käyvät PRIDE-valmennuksen lisäksi lyhytaikaisena perhehoitajana toimimiseen valmentavan täydennyskoulutuksen.

Perhehoitajan ennakovalmennuksen tavoitteena on:

- taata jokaiselle asiakkaalle tasavertainen mahdollisuus päästä hyvin perhehoitajuuteen perehtyneeseen ja sitoutuneeseen perheeseen
- antaa perhehoitajuutta harkitseville mahdollisuus saada ennalta riittävästi tietoa tehtävästä, jotta he voivat tehdä tietoon perustuvan päätöksen perhehoitajaksi ryhtymisestä
- taata perhehoidossa oleville henkilöille hyvä hoiva ja huolenpito niin, että perhehoitajalla on riittävästi tietoja ja taitoja vastata yksilöllisiin tarpeisiin ja tehdä yhteistyötä asiakasta koskevilla asioilla perhehoidossa olevan henkilön läheisten, hyvinvointialueen ja muiden tahojen kanssa.

Perhehoitajalta edellytettävät valmiudet:

- pitää huolta perhehoidossa olevan henkilön hyvinvoinnista (hoiva, huolenpito ja kasvatusta)
- auttaa ja tukea perhehoidossa olevan henkilön omien voimavarojensa hyödyntämisessä ja toimintakyvyn ylläpitämisessä.
- mahdollistaa ja tukea perhehoidossa olevan henkilön ja hänen läheistensä yhteydenpitoa
- tehdä yhteistyötä perhehoidossa olevan henkilön asioissa
- sitoutua perhehoitajan tehtävään.

Ehdottomat esteet perhehoitajaksi ryhtymiselle:

- perheessä käytetään fyysisiä rajoitusmenetelmiä, jotka eivät ole asukkaan edun mukaisia
- rikosrekisterimerkintä liittyen lapsiin kohdistuviin tai pahoinpitelyrikoksiin
- aktiivinen/pitkäaikainen lastensuojelun asiakkuus perheessä

Nimi: Vammaispalvelujen perhehoidon toimintaohje 2026 Päivämäärä: 10.2.2026

- fyysinen pitkäaikaissairaus, jonka ennustetaan aiheuttavan toimintakyvyn laskua
- päihde- tai mielenterveysongelma perheessä
- taloudelliset vaikeudet perheessä
- joku perheenjäsenistä vastustaa perhehoitoperheeksi ryhtymistä
- perheen elämään ja arkeen erittäin voimakkaasti vaikuttava elämäkatsomus
- hylkäävä arvio ennakkovalmennuksesta.

Perhehoitajan täytettyä 68 vuotta, perhehoidon jatkamisen edellytyksiä arvioidaan vuosittain.

3.2 Perhekoti/perhehoitajan koti

Perhekoti/perhehoitajan koti on Päijät-Hämeen hyvinvointialueen hyväksymä yksityiskoti, jossa annetaan perhehoitoa. Perheen jäsenten tulee hyväksyä ja olla yksimielisiä perhehoitotoiminnasta. Sopivuutta arviotaessa huomioidaan myös perheen ihmissuhteet ja kodin ilmapiiri.

Perhekodissa/perhehoitajan kodissa tulee mahdollisimman hyvin huomioida esteettömyys ja turvallisuus. Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevalle tulee pääsääntöisesti olla oma huone, tai mahdollisuus yksityisyyteen tulee turvata muulla tavoin. Kodin hyväksymisessä perhekodiksi/perhehoitajan kodiksi arvioidaan seuraavia asioita:

Perhekodin/perhehoitajan kodin tulee olla:

- rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan siellä annettavalle perhehoidolle sopiva, tarkoituksenmukainen ja kodikas
- ilmapiiriltään myönteinen
- sijainniltaan toimiva perhehoidossa olevien henkilöiden tarvitsemien muiden palvelujen ja läheisten yhteydenpidon kannalta
- turvallinen:
  - perhekodin/perhehoitajan kodin ympäristö on perhehoidossa olevalle henkilölle sopiva, perhekotiin/perhehoitajan kotiin on mahdollisuus tarvittaessa järjestää apuvälineitä, esteetön ympäristö tai erityisvarustus
  - perhekodin/perhehoitajan kodin turvallisuutta koskevissa asioissa toimitaan paikallisen pelastusviranomaisen ohjeen mukaisesti huomioiden, että perhekoti/perhehoitajan koti on yksityiskoti.

Perhehoitoon tulevalle henkilöllä tulee olla:

- mahdollisuus sekä yhteisöllisyyteen että yksityisyyteen
- halutessaan mahdollisuus osallistua oman huoneensa kalustamiseen ja sisustamiseen sekä mahdollisuus käyttää kodin yhteisiä tiloja
- tasa-arvoinen asema muiden perhekodin/perhehoitajan kodin jäsenten kanssa.

Perhekodit/perhehoitajan koti kuuluvat paloturvallisuuden osalta omavalvonnan piiriin ja rakennuksen omistajan ja haltijan on itse huolehdittava tilojensa turvallisuudesta.

Perhekodin/perhehoitajan kodin turvallisuuden ja paloturvallisuuden varmistamisessa voidaan tehdä yhteistyötä pelastusviranomaisten kanssa jo kotia hyväksyttäessä perhekodiksi/perhehoitohoitajan kodiksi. Pelastuslaissa (2011) ja Sisäasiainministeriön asetuksessa palovaroittimien sijoittamisesta ja kunnossapidosta (2009) säädetään muun muassa palovaroittimien määrästä ja sijoittamisesta, alkusammutuskaluston sijoittamisesta ja tehosta sekä poistumisturvallisuudesta. Pelastusviranomaiset voivat asettaa perhekodille/perhehoitajien kodeille erityisiä turvallisuusvaatimuksia pelastuslain perusteella.

4 Toimeksiantosopimus

Perhehoitajan ja hyvinvointialueen välisessä toimeksiantosopimuksessa tulee Perhehoitolain 10 § mukaan sopia:

- 1) perhehoitajalle maksettavan palkkion määrästä ja suorittamisesta;
- 2) perhehoidosta ja hoidon käynnistämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta sekä perhehoidossa olevan kalenterikuukausittaisten käyttövarojen maksamisesta;
- 3) perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaamisesta;
- 4) hoidon arvioidusta kestosta;
- 5) perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaan ajalta;
- 6) hyvinvointi- ja terveystarkastusten järjestämisestä;
- 7) perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä näiden toteuttamisesta;
- 8) toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta;
- 9) tarvittaessa muista perhekotia/perhehoitajan kotia ja perhehoitoa koskevista seikoista yhteistyöstä kunnan ja perhehoitajan kesken.

Toimeksiantosopimuksessa perhehoitaja ja hyvinvointialue sopivat perhehoitosuhteeseen liittyvät molemminpuoliset oikeudet ja velvollisuudet. Toimeksiantosopimus tehdään jokaisen perhehoitoon sijoitettavan henkilön osalta erikseen ja aina ennen perhehoitoon tulevan henkilön muuttoa perheeseen tai perhehoitajaksojen aloittamista. Toimeksiantosopimus tehdään yhteisessä sopimusneuvottelussa ja sen allekirjoittavat perhehoitaja ja hyvinvointialueen edustaja. Sen allekirjoittavat molemmat sijoittajan hyväksymät perheenjäsenet, kun he molemmat vastaavat perhehoidossa olevien henkilöiden hoivasta ja huolenpidosta. Toimeksiantosopimus tarkistetaan perhehoitotilanteen muuttuessa ja siinä viitataan päivämäärällä vahvistettuun toimintaohjeeseen, joka on sopimuksen liitteenä.

4.1 Perhehoitajaa sijaistavan toimeksiantosopimus

Perhehoitolain 14 § mukaan perhehoitajaa sijaistavan kanssa tehtävässä toimeksiantosopimuksessa sovitaan:

- 1) sijaiselle maksettavan hoitopalkkion määrästä ja suorittamisesta;
- 2) tarvittaessa sijaiselle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta;
- 3) toimeksiantosopimuksen voimassaolosta;
- 4) tarvittaessa muista sijaishoitoa koskevista seikoista;
- 5) tarvittaessa sijaisen vapaapäivien korvauksesta.

Ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden perhehoitajaa sijaistavat ovat käyneet hyvinvointialueen järjestämän joko perhehoitajille tai kiertäville perhehoitajille tarkoitetun ennakkovalmennuksen. Lastensuojelun perhehoitajien sijaiset eli lomaperheet valmennetaan perhekohtaisesti tehtävään tekemällä lomaperheen luokse kotikäynti, jossa tarkastetaan tilat, tutustutaan lomaperheeseen ja annetaan tietoa lomaperheenä toimimisesta. Hyvinvointialueen perhehoidon vastuuhenkilön on varmistettava sijaishoitajan kelpoisuus tehtävän hoitamiseen yhteisessä tapaamisessa. Sijaishoitajalle toimitetaan hyvän perhehoidon varmistamiseksi tarvittavat perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat tiedot. Perhehoitolain säädökset huomioidaan myös sijaishoidon aikana.

4.2 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu, voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa päättymään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua. Toimeksiantosopimus irtisanotaan kirjallisesti. Ensisijaisesti perhehoitoa jatketaan perhekodissa/perhehoitajan kodissa vielä irtisanomisajan. Mikäli perhehoito kuitenkin päättyy irtisanomisaikana, perhehoitajalle maksetaan jäljelle jäävältä irtisanomisajalta hoitopalkkio toimeksiantosopimuksessa sovitulla tavalla. Mikäli toimeksiantosopimus puretaan, hoitopalkkion ja kulukorvauksen maksaminen päättyvät asiakkaan siirtyessä pois perhekodista/perhehoitajan kodista.

Jos toimeksiantosopimus, joka koskee perhehoitajan kotona annettavaa ympärivuorokautista tai osavuorokautista pitkäaikaista perhehoitoa, päättyy ennakoimattomasti perhehoitajasta riippumattomasta syystä, on perhehoitajalla perhehoitolain 12 § huomioiden oikeus saada irtisanomisajalta maksettavan palkkion lisäksi yhden kuukauden hoitopalkkion määrää vastaava korvaus. Oikeutta korvaukseen ei ole, jos perhehoitajan kotiin olisi sijoitettavissa tai sijoitetaan irtisanomisaikana uusi hoidettava.

5 Perhehoitajan eläketurva

Perhehoitajan eläketurva määräytyy peruseläketurvan mukaisesti ja kertyvän eläkkeen suuruus määräytyy hoitopalkkion perusteella. Perhehoitajan vanhuuseläkeiän alaraja nousee asteittain siten, että 1962 syntyneillä se on 65 vuotta. Yläikäraja on aina 5 vuotta korkeampi. Yli 68-vuotiaiden perhehoitajien kanssa käydään arviointikeskustelu perhehoidon jatkamisesta ja tarvittaessa voidaan pyytää terveydentilasta lääkärintodistus. Perhehoitajan on ilmoitettava perhehoidon vastuuhenkilölle eläkkeelle siirtymisestä vähintään kaksi kuukautta etukäteen.

Jos perhehoitajan vanhuuseläke on alkamassa 1.1.2020 tai myöhemmin, omais- tai perhehoitoa, luottamustoimea tai muuta toimeksiantosuhdetta ei tarvitse enää päättää. Ehtona on, että se on eläkkeen alkaessa ainoa jatkuva julkisten alojen eläkelain (JuEL) mukainen palvelussuhde (Keva 2020).

6 Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset

Päätöisille perhehoitajalle on järjestettävä mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastus vähintään joka toinen vuosi. Hyvinvointi- ja terveystarkastukset järjestetään perhehoitajan asuinkunnan sotekeskuksessa ja sen sisältö vastaa soveltuvin osin sosiaali- ja terveysministeriön ohjetta perhehoitajien terveystarkastuksesta. Hyvinvointi- ja terveystarkastuksessa terveydenhuollon ammattilainen arvioi tilannetta yhdessä perhehoitajan kanssa ja laatii yhteenvedon tilanteesta sekä tarvittavista jatkotoimista. Muut kuin päätöisistä perhehoitajat ovat oikeutettuja tarkastukseen tarvittaessa.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen ulkopuolella asuvat ottavat yhteyttä omaan perhehoidon vastuuhenkilönsä terveystarkastukseen hakeutumisesta. Tarkastus toteutuu maksusitoumuksella omalla asuinpaikkakunnalla.

7 Perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat asiat

7.1 Perhehoidossa olevan henkilön asema ja oikeudet

Sosiaalihuollon asiakkaalla on oikeus hyvään palveluun ja kohteluun (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 4§). Asiakkaalla on oikeus tehdä saamastaan hoivasta ja huolenpidosta sekä kohtelusta em. lain 23§:n mukainen muistutus sosiaalihuollon viranhaltijalle tai kantelu Aluehallintovirastoon.

Jos perhehoidossa oleva henkilö on tyytymätön saamaansa hoivaan ja huolenpitoon tai kohteluun, voi hän pyytää oman kotikuntansa sosiaaliasiamiestä tueksi, joka seuraa sosiaalihuollon asiakkaan oikeuksia ja asemaa. Asiakasta on neuvottava muistutuksen tekemisessä. Asiakkaalla on oikeus hakea muutosta päätöksiin sekä kannella asiastaan sosiaalihuoltoa valvoville viranomaisille.

Perhehoitajalla on ilmoitusvelvollisuus havaitsemistaan perhehoidossa olevan henkilön sosiaalihuollon toteutumiseen liittyvistä epäkohdista (sosiaalihuoltolaki 48§).

”Asiakkaalla on oikeus saada sosiaalihuollon toteuttajalta laadultaan hyvää sosiaalihuoltoa ja hyvää kohtelua ilman syrjintää. Asiakasta on kohdeltava siten, ettei hänen ihmisarvoaan loukata sekä että hänen vakaumustaan ja yksityisyyttään kunnioitetaan.” (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 4 §.)

”Sosiaalihuoltoa toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon asiakkaan toivomukset ja mielipide ja muutoinkin kunnioitettava hänen itsemääräämisoikeuttaan. Asiakkaalle on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa palvelujensa suunnitteluun ja toteuttamiseen. Sama koskee hänen sosiaalihuoltoonsa liittyviä muita toimenpiteitä. Asiakasta koskeva asia on käsiteltävä ja ratkaistava siten, että ensisijaisesti otetaan huomioon asiakkaan etu. Erityistä huomiota on kiinnitettävä lasten ja nuorten sekä erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden itsemääräämisoikeuden kunnioittamiseen.” (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 8 §.)

”Itsemääräämisoikeutta on kunnioitettava, vaikka asiakkaan mielipiteen esille saaminen olisi vaikeakin. Jos asiakkaan mielipidettä ei ole mahdollista saada selville muuten, sitä on selvitettävä yhdessä asiakkaan läheisten tai laillisen edustajan kanssa.” (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 9 §.)

7.2 Hoito- ja palvelusuunnitelma / asiakassuunnitelma

Jokaiselle uudelle perhehoidon asiakkaalle tehdään tai päivitetään ikäihmisten, vammaisten ja lastensuojelun hoito- ja palvelusuunnitelma/asiakassuunnitelma yhteistyössä viranhaltijan, perhehoidossa olevan henkilön ja hänen lähiomaistensa, perhehoitajan sekä tarvittavien muiden perhehoidossa olevan hyvinvointiin osallistuvien työntekijöiden kanssa. Suunnitelmaan kirjataan perhehoidon tavoitteet ja toteuttaminen. Hoito- ja palvelusuunnitelma/asiakassuunnitelma toteutetaan jokaisen toimialan oman lainsäädännön mukaisesti.

7.3. Lääkehoito perhehoidossa

Toimeksiantosuhteisessa perhehoidossa lääkehoito pohjautuu asiakaskohtaiseen lääkehoitosuunnitelmaan. Perhehoidon lääkehoitosuunnitelma on laadittu Päijät-Hämeen hyvinvointialueen lääkehoitosuunnitelman ohjeiden mukaan soveltaen sitä perhehoitoon sopivaksi. Lääkehoitosuunnitelma löytyy liitteestä 3.

7.4 Perhehoidossa olevan henkilön kuolema perhekodissa/perhehoitajan kodissa

Perhehoitajalla tulee olla tieto perhehoidossa olevan täysi-ikäisen henkilön mahdollisesta hoitotahdosta, jonka mukaisesti hän toimii. Jos henkilö kuolee perhekodissa/perhehoitajan kodissa, perhehoitaja soittaa hätänumeroon 112 ja toimii hätäkeskuksen ohjeiden mukaisesti.

Perhehoitajan tulee ilmoittaa henkilön kuolemasta ilman viivettä omaisille ja Päijät-Hämeen hyvinvointialueen perhehoidon organisaatiolle. Alaikäisten lasten kohdalla asiasta tulee ilmoittaa ilman viivettä lapsen huoltajille ja lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle. Perhehoitajalle järjestetään tarpeen mukaan kriisiapua kuolemantapauksissa.

8 Perhehoitajan oikeudet ja velvollisuudet

Perhehoitajan ja hyvinvointialueen oikeudet ja velvollisuudet perustuvat lainsäädäntöön. Perhehoitajan vastuisiin kuuluvat hyvän hoito- ja palvelusuunnitelman/asiakassuunnitelman mukaisen perhehoidon toteuttaminen, perheenjäsenenä olemisen turvaaminen perhehoidossa olevalle henkilölle, sitoutuminen toimimaan yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden, muun perhehoidettavan elämään liittyvän verkoston sekä läheisten kanssa. Perhehoitajan tulee ilmoittaa perhehoitoon liittyvistä muutoksista perhehoidon työntekijälle tai lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

Alle 18-vuotiaita hoitavan perhehoitajan on toimitettava rikostaustaote ennen toimeksiantosopimuksen allekirjoittamista. Rikostaustaotteella tarkoitetaan rikosrekisteriotetta, joka on tarkoitettu esitettäväksi työnantajalle, viranomaiselle, oppilaitokselle tai vapaaehtoistoiminnan järjestäjälle Suomessa, kun henkilö ryhtyy toimimaan alaikäisten kanssa.

8.1 Tietojensaantioikeus ja tietojen säilytys

Perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat asiakirjat ja muut kirjalliset tiedot säilytetään asianmukaisesti lukitussa paikassa. Salassa pidettävät asiakirjat palautetaan perhehoidon päättyessä hyvinvointialueelle.

8.2 Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus

Perhehoitajalla on elinikäinen vaitiolovelvollisuus eli perhehoitaja ei saa ilmaista henkilöä koskevia salassa pidettäviä tietoja sivullisille myöskään siltä osin kuin ne koskevat muita kuin häntä itseään. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää omaksi tai toisen hyödyksi eikä toisen vahingoksi. Salassa pidettävistä tiedoista voi antaa tietoa sivullisille henkilön omalla ja/tai hänen laillisen edustajansa suostumuksella. Laillisella edustajalla on laillinen oikeus saada tietoja. Vaitiolovelvollisuus sitoo myös perhehoitajan muuta perhettä (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä 4 §, 5 § ja 6 §, Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 23 §).

Salassa pidettäviä tietoja ovat mm. Tiedot varallisuudesta tai taloudellista asemasta, tiedot terveydentilasta, vammaisuudesta tai sosiaali- ja terveydenhuollon tai kuntoutuksen palveluista, tiedot seksuaalisesta käyttäytymisestä tai suuntautumisesta, tiedot poliittisesta vakaumuksesta tai elintavoista, tiedot osallistumisesta yhdistystoimintaan tai vapaa-ajan harrastuksiin, tiedot perhe-elämästä tai muista niihin verrattavista henkilökohtaisista oloista tai muista henkilön yksityiselämään liittyvistä arkaluonteisista asioista.

8.3 Perhehoitajan ilmoittamisvelvollisuus

Perhehoitajan vastuulla on ilmoittaa perhehoidon vastuuhenkilölle:

- perhehoitajana perhesuhteiden muutoksista
- perhekodissa/perhehoitajan kodissa tapahtuvista muutoksista (esim. Remontti, joka vaatii tilapäistä muuttoa pois perhehoitajan kodista)
- ulkomaanmatkoista perhehoidossa olevan henkilön kanssa
- perhehoidossa oleviin henkilöihin liittyvistä perhehoitoon vaikuttavista toimintakyvyn ja/tai terveydentilan muutoksista
- suunnitelmista ottaa lisää henkilöitä perhehoitoon toiselta sijoittajalta
- elämäntilanteen muutoksista; sairastuminen, muut esteet toimia, muista perhehoitajana toimimiseen vaikuttavista asioista
- sattuneista tapaturmista, väkivallasta ja pakkotoimenpiteistä (ilmoitettava aina myös kirjallisena)
- perhehoitajalla on oikeus toimeksiantosopimuksessa sovittaviin asioihin, kuten perhehoidon toteuttamisen kannalta tarvittavien henkilöä koskevien tietojen saantiin, peruseläketurvaan, tapaturmavakuutukseen sekä kuulluksi tulemiseen perhehoitoon liittyvissä asioissa.

9 Hyvinvointialueen oikeudet ja velvollisuudet

Hyvinvointialueen oikeudet

- tehdä yhteiseen neuvotteluun perustuva päätös henkilön perhehoitopaikasta
- saada tieto perhehoidosta ja perhekodissa/perhehoitajan kodissa suunnitelluista/tapahtuneista muutoksista.

Hyvinvointialueen velvollisuudet

- antaa perhehoitajalle perhehoidossa olevan henkilön hoivan ja huolenpidon toteuttamisen kannalta välttämättömät tiedot
- järjestää perhehoidon tuki ja koulutus (ennakkovalmennus ja täydennyskoulutus)
- nimetä perhehoidon vastuuhenkilö perhehoitajalle
- järjestää perhehoitoon sijoitetun henkilön tarvitsemat palvelut
- arvioida perhehoitoa yhdessä perhehoitajan kanssa
- valvoa perhehoitoa.

10 Perhehoidon valvonta

Valvontalakia ei sovelleta perhehoitolain (263/2015) 3 §:ssa tarkoitettuun toimeksiantosuhteiseen perhehoitoon. Perhehoitolain 22 §:ssa säädetään erikseen perhehoidon valvonnasta. Hoidettavan sijoittaneen hyvinvointialueen tehtävänä on valvoa perhehoidon toteutumista perhehoitolain 22 §:n perusteella. Myös se hyvinvointialue, jonka alueelle sijoitus on tehty, voi tarkastaa perhehoitopaikan toiminnan. Hyvinvointialueen tehtävänä on perhehoitolain 22 §:n nojalla ensisijaisesti ohjata ja pyrkiä saamaan korjausta perhekodin toimintaan, jos siellä annettu hoito ja kasvatustodetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi. Jollei korjausta ole asetetussa määräajassa tapahtunut, hyvinvointialueen on huolehdittava, että hoidettavan hoito järjestetään hänen etunsa ja tarpeidensa mukaisella tavalla. Tarvittaessa hoidettava on siirrettävä tarpeita vastaavaan muuhun hoitopaikkaan.

Perhehoidossa hoidettavan asiakkaan sijoituksen tehneen hyvinvointialueen tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu perhehoitolain mukaisesti. Hyvinvointialueen tehtävä on valvoa, että hoidettava saa sijoituksen aikana ne tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet, jotka järjestetään sen kunnan/hyvinvointialueen toimesta, johon henkilö on sijoitettu. Hyvinvointialueen sosiaalihuollosta vastaava toimielin voi tarkastaa perhehoitopaikan perhehoitolaissa tarkoitetun toiminnan sekä toiminnan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat voidaan tarkastaa ainoastaan, jos tarkastaminen on välttämätöntä asiakkaan aseman ja asianmukaisten palvelujen turvaamiseksi.

Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Tarkastaja on päästettävä kaikkiin perhehoitopaikan tiloihin. Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa. Tarkastajalla on oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana.

Jos perhekoti/perhehoitajan koti tai siinä annettu hoito ja huolenpito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, on pyrittävä ohjauksen avulla saamaan aikaan korjaus asiassa. Jollei korjausta ole asetetussa määräajassa tapahtunut, tulosalueen on tällöin huolehdittava, että hoidettavan hoito järjestetään hänen etunsa ja tarpeidensa mukaisella tavalla. Tarvittaessa hoidettavat siirretään heidän tarpeitaan vastaavaan muuhun hoitopaikkaan.

Perhehoidon onnistumisen ja laadun kannalta perhehoidon vastuuhenkilön yhteydenpito, toimiva yhteistyö sekä oikea-aikainen ja oikeanlainen tuki ovat ratkaisevan tärkeitä. Yhteistyön ja tuen toimiessa myös perhehoidon arviointi ja valvonta voivat toteutua tarkoitetulla tavalla. Perhehoidon valvonnan painopisteenä on perhehoidon riittävän tuen järjestäminen, jotta puutteiden tai epäkohtien ilmaantuminen pystytään ehkäisemään ennalta tai niihin voidaan puuttua varhaisessa vaiheessa (STM 2017:25 Perhehoitolain toimeenpanon tuki).

Perhehoidon järjestäjä vastaa perhehoidon toteutumisen seurannasta ja valvoo sen laatua osana omavalvontaa. Toimeksiantosuhteinen perhehoito rinnastetaan julkisen sektorin itsensä tuottamiin palveluihin, joten perhehoitoon ei sovelleta lakia yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011).

Toimeksiantosuhteisen perhehoidon ennakoivaa valvontaa ovat perhehoitajalle annettu ennakkovalmennus, ohjaus ja tuki sekä perhehoidon seuraaminen ja perhehoidolle asetettujen tavoitteiden arviointi yhteistyössä perhehoitajan kanssa. Perhehoitajalle annetaan valvontakäyntiin liittyvät asiakirjat etukäteen täytettäväksi, jotka käydään valvontakäynnillä yhdessä keskustellen läpi.

Vammaisten perhehoito

Toimintaohjeen loppuosassa keskitytään vammaisten asiakkaiden toimeksiantosopimussuhteiseen perhehoitoon.

11 Perhehoidon myöntäminen vammaispalveluissa

Perhehoitoa voidaan käyttää sosiaalihuoltolain tai vammaispalvelulain perusteella järjestettävän, lyhyt- tai pitkäkestoisen asumisen järjestämistapana.

Palvelun tarvetta arvioitaessa huomioidaan asiakkaan osallisuus ja valinnanvapaus sekä tuetaan hänen mahdollisuuttaan tehdä tietoon ja kokemukseen perustava valinta. Perhehoidon järjestämisessä on tärkeää turvata hoidettavan ja hänen läheistensä osallisuus perhehoitoa suunniteltaessa ja perhehoidon aikana. Tämä tarkoittaa, että henkilö saa ikänsä, kehitystasonsa ja toimintakykynsä mukaisesti ja tarvittavin tukitoimin olla mukana tekemässä elämäänsä liittyviä suunnitelmia ja päätöksiä niin, että hänen tahtonsa ja etunsa otetaan huomioon. (STM 2017 Perhehoitolain toimeenpanon tuki.)

Perhehoitoa tarjotaan asiakkaalle palvelumuotona silloin, kun se on asiakkaan kannalta perusteltua, eikä asiakas ole esimerkiksi tehostetun palveluasumisen tarpeessa. Yhteistyössä asiakkaan, omaisten ja asiakasohjausyksikön/vammaispalvelun työntekijän kanssa arvioidaan asiakkaan palvelutarve ja soveltuvuus perhehoitoon. Perhehoidosta vastaavat arvioivat asiakkaan ja hänen omaisensa kanssa perhehoidon ja perhekodin soveltuvuuden asiakkaan tarpeisiin nähden. Perhehoitaja arvioi omia valmiuksiaan toimia perhehoitajana kyseiselle henkilölle. Perhehoitoa suunniteltaessa selvitetään asiakkaan muiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä tukitoimien tarve ja saatavuus. Perhehoito käynnistyy aina tutustumisjaksolla.

12 Perhekodissa hoidettavien määrä

Hyvinvointialueella arvioidaan aina sijoitettavien henkilöiden määrän huomioiden perhehoitajan valmiudet ja mahdollisuudet vastata asiakkaan tarpeisiin. Lisäksi huomioon otetaan perhehoidossa olevien henkilöiden keskinäinen kanssakäyminen, heidän tarvitsemansa hoivan, huolenpidon, tuen ja ohjauksen määrä sekä perhekodin tilat ja varusteet. Osavuorokautisessa päiväaikaisessa perhehoidossa enimmäismäärästä voidaan poiketa vain perhehoitolain 7 §:n mukaisesta erityisestä syystä. Poikkeamisesta tehdään aina kirjallinen ja perusteltu päätös.

Perhekodissa saadaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää asiakasta hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa ja huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuina.

Perhekodissa saadaan kuitenkin hoitaa samanaikaisesti enintään kuutta asiakasta, jos perhehoidossa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä, joista ainakin toisella on 6§:n 1 momentissa ja toisella 3 momentissa säädetty kelpoisuus (Perhehoitolaki 263/2015, 7§).

Lisäksi erityisestä syystä voidaan säädettyistä samanaikaisesti hoidettavien asiakkaiden enimmäismäärästä poiketa. Esimerkiksi jos perhekodissa hoidetaan vain täysi-ikäisiä asiakkaita, joiden kanssakäyminen ja perhehoitosijoituksen laatu yhdessä toimintakyvyn ja hoidon tarpeen kanssa tekevät mahdolliseksi poikkeamisen enimmäismäärästä. Tämä on kuitenkin suhteutettava perhehoitajien lukumäärään, hoidettavan tarvitsemaan hoitoon ja kasvatukseen sekä toiminnan luonteeseen (Perhehoitolaki 263/2015).

Perhehoitoon ei sovellu henkilö, joka

- tarvitsee jatkuvaa sairaalatasoista hoitoa tai
- tehostettua palveluasumista tai
- valvoo öisin ja häiritsee muita tai
- on aggressiivinen, eikä käyttäytymistä saada hallintaan siten että toisten turvallisuus voidaan taata tai
- karkailee ja valvonta on mahdotonta tai
- ei sitoudu yhteistyöhön tai jonka omaiset eivät sitoudu yhteistyöhön.

13 Perhehoitoon sijoittaminen

Perhehoidon onnistumisen kannalta on tärkeää, että perhehoitoa tarvitseva asiakas sijoitetaan juuri hänelle sopivaan perheeseen. Hyvinvointialueen vammaispalveluissa päätetään, voidaanko perheeseen sijoittaa kyseessä oleva asiakas vai ei.

Asiakkaan viranhaltija ottaa yhteyttä perhehoidon vastuuhenkilöön ja kertoo perhehoitoa tarvitsevan asiakkaan tarpeista. Asiakkaan viranhaltija arvioi tarvittaessa perhehoidon vastuuhenkilön kanssa asiakkaan perhehoidon tarvetta. Sijoitettavan asiakkaan lisäksi tiedustellaan omaisten ja läheisten mielipidettä.

Perhehoidon vastuuhenkilö arvioi rekisterissä olevien perhehoitajien valmiuksia vastata kyseisen asiakkaan tarpeisiin ja ottaa yhteyttä sopivaksi arvioituun perheeseen. Perhehoitaja arvioi saamiensa tietojen perusteella omia valmiuksiaan pitää huolta ko. asiakkaasta. Perhehoitaja pohtii valmiuksiaan ja ilmoittaa perhehoidon vastuuhenkilölle päätöksestään. Perhehoidon vastuuhenkilö ilmoittaa henkilön viranhaltijalle perhehoitajan päätöksestä ja välittää tarvittaessa perhehoitajan yhteystiedot.

Perhehoitoon tutustumisen järjestäminen ja organisoiminen tehdään yhdessä asiakkaan viranhaltijan ja perhehoidon vastuuhenkilön kanssa. Mikäli paikka otetaan vastaan, perhehoidon vastaava tekee perhehoitajan kanssa toimeksiantosopimuksen. Tutustuminen aloitetaan perhehoitajan ja perhehoitoon tulevan asiakkaan molemminpuolisilla vierailuilla.

Toimeksiantosopimukseen kirjataan koeaika kaksi kuukautta. Perhehoitajalla on lain mukaan oikeus saada tietää hoidon onnistumisen kannalta oleelliset tiedot hoitoon tulevan asiakkaan elämänhistoriasta ja terveydentilasta.

Alle 18-vuotiaita hoitavan perhehoitajan on toimitettava rikostaustaote ennen toimeksiantosopimuksen allekirjoittamista. Rikostaustaotteella tarkoitetaan rikosrekisteriotetta, joka on tarkoitettu esitettäväksi työnantajalle, viranomaiselle, oppilaitokselle tai vapaaehtoistoiminnan järjestäjälle Suomessa, kun henkilö ryhtyy toimimaan alaikäisten kanssa.

14 Perhehoidon palkkiot ja korvaukset

Perhehoitajalle maksetaan toimeksiantosopimuksessa sovitusti jokaisesta hoidettavasta henkilöstä hoitopalkkio ja kulukorvaus. Lisäksi perhehoitajalle voidaan maksaa perhehoidon alkamisen

yhteydessä käynnistämiskorvaus yhdessä sovittun tarpeen mukaan. Perhehoidon palkkiot ja kulukorvaukset tarkistetaan kalenterivuositain sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön kuntatiedotteen mukaisella indeksitarkistuksella. Palkkioiden ja kulukorvausten euromäärät löytyvät liitteestä 1.

14.1 Hoitopalkkio

Perhehoidosta maksettava hoitopalkkio perustuu kunkin perhehoidossa olevan henkilön hoito- ja palvelusuunnitelmassa kuvattuun hoivan ja huolenpidon tarpeeseen. Hyvinvointialueella on kaksi maksuluokkaa.

Hoitopalkkio 1

- Hoidettava tarvitsee runsaasti hoitoa, huolenpitoa, valvontaa ja ohjausta henkilökohtaisissa toiminnoissa.
- Hoidettavan toimintakyky on alentunut fyysisistä, kognitiivisista, psyykkisistä tai sosiaalisista syistä ja hän tarvitsee päivittäistä huolenpitoa. Toimintakyky voi olla alentunut vain jollain osa-alueella.
- Hoidettava tarvitsee ohjausta joissakin päivittäisissä toiminnoissa (esimerkiksi peseytymisessä, pukeutumisessa, wc-toiminnoissa, ruokailuissa, lääkehoidossa, kommunikaatiossa).
- Hoidettava tarvitsee jonkin verran valvontaa.
- Hoidettava liikkuu itsenäisesti apuvälineiden turvin tai ilman niitä.
- Hoidettavalla voi olla sairauksia, mutta ne ovat hoitotasapainossa eivätkä vaadi seurantaa.

Hoidettavalle maksetaan pääsääntöisesti Kelan korotettua hoitotukea.

Hoitopalkkio 2 erittäin vaativa hoito

- Hoidettava tarvitsee jatkuvasti ja runsaasti hoitoa, huolenpitoa, valvontaa ja ohjausta ympärivuorokautisesti henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissaan.
- Hoitoon sisältyy päivittäin erilaisia hoitotoimenpiteitä ja hoidettavalla on käytössään useita eri apuvälineitä ja/ tai hoidettavalla on käyttäytymisen tai psyykkisiä ongelmia.
- Hoidettavan toimintakyky on alentunut fyysisistä, kognitiivisista, psyykkisistä tai sosiaalisista syistä ja hän tarvitsee runsaasti huolenpitoa. Toimintakyky voi olla alentunut vain jollain osa-alueella, mutta vaikuttaa merkittävästi asiakkaan toimintakykyyn.
- Hoidettava tarvitsee ohjausta ja apua useissa päivittäisissä toiminnoissa (esimerkiksi peseytymisessä, pukeutumisessa, wc-toiminnoissa, ruokailuissa, lääkehoidossa, kommunikaatiossa).
- Hoidettava tarvitsee paljon valvontaa.

Nimi: Vammaispalvelujen perhehoidon toimintaohje 2026
Päivämäärä: 10.2.2026

- Hoidettava liikkuu ohjatusti/valvotusti tai tarvitsee avustamista liikkumisessa.
- Hoidettava tarvitsee sairauden tai vamman johdosta päivittäistä hoitoa tai seurantaa.

Hoidettavalle maksetaan pääsääntöisesti Kelan erityishoitotukea.

Hoidon vaatavuuden ja raskauden johdosta voidaan yksilöllisellä harkinnalla poiketa edellisistä.

14.2 Kulukorvaus

Perhehoidon kulukorvauksen määrittelyperusteena ovat todelliset perhehoidosta aiheutuvat kustannukset. Kulukorvaus on veronalaista tuloa. Perhehoitaja voi vähentää verotuksessaan perhehoidosta aiheutuneet todelliset tulonhankkimiskulut Verohallinnon ohjeiden mukaisesti.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa kulukorvaukseen sisältyvät:

- ravintomenot
- tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset (kuten käsikauppalääkkeet ja laastarit), joita ei muun lainsäädännön nojalla korvata
- pesuaineet ja hygieniatarvikkeet
- asumisesta aiheutuvat menot, kuten jätehuolto, sähkö, lämmitys, vesi, kodin kiinteistön kunnossapito, kodin puhtaanapito ja kodin sekä irtaimiston kuluminen
- omalla autolla ajettut tavanomaiset asioihin tai mukana olemiseen liittyvät matkakulut
- hoidettavan/perhehoidon/perhekodin asioiden hoitamisesta aiheutuvat mahdolliset puhelinkulut sekä yhteinen internet
- kiinteistön, kodin irtaimiston sekä henkilö- tai vahinkovakuutukset
- kohtuulliset virkistystoiminnan kulut, kuitenkin niin, että pääsääntöisesti virkistystoiminnan kulut perhehoidossa oleva henkilö maksaa omista varoistaan
- kohtuulliset vaatemenot sekä vaatehuollosta aiheutuvat kustannukset (sähkö, vesi, pesuaineet, koneiden kuluminen).

Pitkäaikaisen perhehoidon osalta perheen tavanomaiset virkistysmatkat sisältyvät kulukorvaukseen.

14.3 Matkakulut

Tilapäisenä ja/tai osavuorokautisena perhehoitajana toimivalle henkilölle maksetaan matkakorvaus hyvinvointialueen päätöksen mukaisesti 0,33 €/km, mikäli hän osallistuu hoidettavan kuljettamiseen perhehoitoon. Matkakorvaus maksetaan edestakaiselta matkalta.

Matkakorvauksista on sovittava etukäteen. Hoidettavan kotona tapahtuvasta tilapäisestä tai osavuorokautisesta perhehoidosta perhehoitajalle maksetaan matkakorvaus hyvinvointialueen päätöksen mukaisesti 0,33 €/km. Matkakorvaus maksetaan edestakaiselta matkalta. Omaishoidon vapaiden osalta matkakustannukset jäävät asiakkaan maksettavaksi.

14.4 Käynnistämiskorvaus

Pitkäaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle maksetaan perhehoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista käynnistämiskorvausta. Käynnistämiskorvauksella on tarkoitus kattaa perhehoidon käynnistämisen kannalta välttämättömät henkilökohtaiset ja yhteiseen perhekodin/perhehoitajan kodin talouteen liittyvät hankinnat. Korvattavia kohteita voivat olla muun muassa asuntoon kohdistuvat välttämättömät korjaus- ja muutostyöt tai asiakkaan huoneen kalustaminen. Perhekodin normaaliin varustamiseen ja irtaimiston hankintaan korvauksia ei myönnetä.

Perhekodin/perhehoitajan kodin piha-alueeseen tarvittavia muutoksia voidaan myös tarvittaessa kattaa käynnistyskorvauksella (esim. Piha-alueen aitaaminen turvalliseksi). Käynnistämiskorvausta voidaan myöntää silloin, kun korvausta ei voi saada muun lainsäädännön nojalla (vammaispalvelulaki tai lääkinnällinen kuntoutus).

Käynnistämiskorvauksella tehtävistä hankinnoista tehdään hankintasuunnitelma ja kustannusarvio. Hankinnoista sovitaan etukäteen hyvinvointialueen perhehoidosta vastaavan työntekijän ja perhehoitajan kanssa. Myönnetty käynnistämiskorvaus merkitään toimeksiantosopimukseen ja hyväksytyt hankinnat maksetaan kuitteja vastaan. Käynnistämiskorvauksella tehdyt kiinteät hankinnat ovat hyvinvointialueen omaisuutta ja niiden poistoaika on neljä vuotta siten, että hankinnan arvosta poistuu kunakin vuonna neljäsosa (25 %). Mikäli perhehoito päättyy lyhyemmän ajan kuluessa, voidaan sopia osan takaisinmaksusta, esimerkiksi pyytämällä perhehoitajalta ostotarjous, tai osa hankinnoista palautetaan hyvinvointialueelle. Kiinteisiin hankintoihin eivät kuulu kulutustavarat, joiden käyttöikä on 1–3 vuotta.

15 Perhehoidon hoitopalkkiot ja kulukorvaukset keskeytysten ajalta

15.1 Perhehoitajan sairastuessa

Perhehoitajan sairastuessa hänen tulee ilmoittaa sairastumisesta ilman viivytystä perhehoidon vastuuhenkilölle. Mikäli poissaolo jatkuu yli kolme päivää, siitä tulee toimittaa

sairauslomatodistus, jos hoidettavan hoidon järjestämiseksi tarvitaan sijaishoitoa.

Perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio sairauspäivärahan omavastuuajalta, eli sairastumispäivältä ja yhdeksältä sitä lähinnä seuraavalta arkipäivältä (Sairausvakuutuslaki 8 luku 7 §).

Kulukorvauksena maksetaan samalta ajalta 50 %. Edellytyksenä omavastuuajan palkkion maksamiselle on toimiminen perhehoitajana vähintään yhden kuukauden ajan ennen sairausloman alkua. Perhehoitaja on oikeutettu hakemaan sairauspäivärahaa Kelasta omavastuuajan jälkeen verotettavien tulojensa perusteella laskettavan sairausvakuutuspäivärahan suuruisena (Sairausvakuutuslaki 7 luku 1 §).

15.2 Keskeytys perhehoitajasta riippumattomasta syystä

Jos perhehoidossa olevan henkilön perhehoito keskeytyy vähintään kolmen vuorokauden ajaksi yhtäjaksoisesti perhehoitajasta riippumattomasta syystä, kuten hoidettavan sairaalahoidosta tai vierailusta omaisten luona, maksetaan perhehoitajalle hoitopalkkio täysimääräisenä ja ½ kulukorvauksesta yhteensä 60 vuorokaudelta kalenterivuoden aikana, jonka jälkeen maksut lakkaavat. Vuoden kestävän kertymisajan laskenta käynnistyy siitä päivästä, jolloin hoito ensimmäisen kerran keskeytyy yli kolmen vuorokauden ajaksi. Keskeytyksen aikana perhehoitajan edellytetään pitävän yhteyttä hoidettavaan ja olevan yhteistyössä hoitavan tahon sekä perhehoidon vastaavan kanssa. Hoidettavan tulo- ja lähtöpäivää ei lasketa poissaolopäiviksi. Jos asiakas peruu (esim. Sairastumisen vuoksi) sovitun lyhytaikaisen tai osavuorokautisen perhehoidon jakson alle 3 vuorokautta ennen jakson alkua, perhehoitajalle maksetaan palkkio ja kulukorvaus sovitun jakson mukaisesti. Palkkio ja kulukorvaus maksetaan kuitenkin enintään kolmelta vuorokaudelta. Jos tieto peruuntumisesta tulee perhehoitajalle yli 3 vuorokautta ennen sovitun jakson alkamista, palkkiota ja kulukorvausta ei makseta.

15.3 Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset perhehoidon päättyessä

Mikäli perhehoito päättyy kesken irtisanomisajan, maksetaan perhehoitajalle irtisanomisajan loppuun (2 kuukautta) koko hoitopalkkio ja kulukorvauksesta 50 %. Mikäli tilalle sijoitetaan toinen henkilö pitkäaikaisella toimeksiantosopimuksella, uuden sopimuksen mukainen hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan täytenä vasta irtisanotun sopimuksen irtisanomisajan päättyttyä ja siihen saakka vain ylimenevältä osalta.

Mikäli perhehoito päättyy sovitusti ilman irtisanomisaikaa (ns. Tutustumisaika) tai perustuu toimeksiantosopimuksen purkamiseen, palkkiot ja kulukorvaukset päättyvät perhehoidossa olevan

henkilön siirtyessä pois perhekodista.

Kuolemantapauksen yhteydessä maksetaan hoitopalkkiota täysimääräisenä ilman korotuksia ja 50 % kulukorvauksesta kuukauden ajan. Jos tilalle sijoitetaan toinen henkilö, kulukorvaus maksetaan uuden perhehoitoon sijoitetun henkilön toimeksiantosopimuksen mukaisesti.

Jos toimeksiantosopimus, joka koskee perhehoitajan kotona annettavaa ympärivuorokautista tai osavuorokautista pitkäaikaista perhehoitoa, päättyy ennakoimattomasti perhehoitajasta riippumattomasta syystä, on perhehoitajalla oikeus saada irtisanomisajalta maksettavan palkkion lisäksi yhden kuukauden hoitopalkkion määrää vastaava korvaus. Oikeutta korvaukseen ei ole, jos perhehoitajan kotiin olisi sijoitettavissa tai sijoitetaan irtisanomisaikana uusi hoidettava.

16 Perhehoitajan oikeus vapaaseen

Perhehoito sitoo perhehoitajan ympärivuorokautisesti tehtävään ja läsnäoloon. Pitkäaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle kertyy vapaata 3 vuorokautta kalenterikuukaudessa ja ne tulee pitää kokonaisina vuorokausina. Lähtö- ja paluupäivä eivät kuluta vapaata vähintään viikon mittaisessa vapaajaksossa. Sitä lyhemmän vapaan osalta lähtö- ja paluupäivästä sovitaan kuluva yhteensä yksi vapaavuorokausi. Perhehoitajan tulee itse huolehtia siitä, että hän käyttää oikeutensa vapaaseen kuluvan kalenterivuoden aikana. Vapaita ei kerry, mikäli perhehoitaja ei ole toiminut toimeksiantosopimusten perusteella 14 vuorokautta kalenterikuukaudessa perhehoitajana. Käyttämättömät lakisääteiset vapaat korvataan rahana vain, jos sijaisjärjestelyt estyvät perhehoitajasta riippumattomasta syystä. Rahakorvauksesta tekee kirjallisen päätöksen perhehoidon vastuuhenkilö ja päätökseen kirjataan perustelu.

Esimerkki: loma-aika maanantaista maanantaihin = kuluu kuusi (6) lomavuorokautta

loma-aika maanantaista perjantaihin = kuluu neljä (4) lomavuorokautta

loma-aika perjantaista sunnuntaihin = kuluu kaksi (2) lomavuorokautta

Perhehoitajalla on vapaistaan ilmoitusvelvollisuus hyvinvointialueen perhehoidon vastuuhenkilölle. Pitkäaikaisella perhehoitajalla on mahdollisuus pitää palkkiotonta lisävapaata. Lisävapaiden ajalta vakituiselle perhehoitajalle ei makseta palkkiota. Kulukorvaus maksetaan vakituiselle perhehoitajalle vain, jos perhehoidossa hoidettavien hoito järjestetään lisävapaiden aikana vakituisessa perhekodissa. Lisävapaata voidaan myöntää vain, jos sijaisjärjestelyt ovat mahdollisia.

Sijaisjärjestelyn vaihtoehdot:

- toimeksiantosopimus tehdään sijaisuuden ajaksi kiertävän perhehoitajan kanssa
- toimeksiantosopimus tehdään toisen perhehoitajan kanssa, ja perhehoidossa oleva henkilö siirtyy vapaan ajaksi hänen luokseen
- hyvinvointialueen omassa palvelutuotannossa esim. palveluasumisen yksikkö
- perhehoidossa olevalle henkilölle järjestetään muu lyhytaikaishoito esimerkiksi palvelusetelillä.

Jos perhehoitaja järjestää itselleen lisävapaata oman läheisverkostonsa avulla, vapaa ei kuluta hänen edellä kuvattua oikeuttaan vapaisiin ja perhehoitaja vastaa itse sijaiskuluista. Vähintään vuorokauden kestävät lisävapaat tulee ilmoittaa perhehoidon vastuuhenkilölle. Sijaisen tulee olla perhehoidon vastuuhenkilön tiedossa ja hyväksymä. Tilapäinen vapaa esimerkiksi asiointivapaa tai äkillinen lääkärissä käynti pyritään järjestämään kiertävän perhehoitajan avulla, jos kiertäviä perhehoitajia on tai jos omasta lähipiiristä ei löydy sijaista.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle kertyy vapaata 2 vuorokautta kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimusten perusteella perhehoitajana vähintään 14 vuorokautta. Kertyneet vapaapäivät korvataan perhehoitajalle rahana. Jos perhehoitaja on toiminut toimeksiantosopimusten perusteella perhehoitajana vähintään 21 vuorokautta kuukaudessa tai enemmän, perhehoitajalle kertyy 3 vuorokautta vapaata.

16.1 Maksut perhehoitajan vapaan ajalta

Pitkäaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle maksetaan vapaan ajalta täysi hoitopalkkio ja 50 % kulukorvauksesta, jos perhehoidossa oleva henkilö on sijoitettuna muualle. Jos perhehoitajalle tulee sijainen perhekotiin, perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus täysimääräisinä.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle kertyneet vapaat korvataan rahana toimeksiantosopimuksessa sovittuna ajankohtana. Maksuperusteena on kunkin kuukauden hoitopalkkio jaettuna toteutuneiden hoitovuorokausien määrällä.

Perhekotiin perhehoitajan vapaiden ajaksi tulevalle kiertävälle perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio sijaisuusajalta lyhytaikaisen perhehoidon palkkioiden mukaisesti kunkin perhehoidossa olevan henkilön perhehoidosta. Palkkiot maksetaan myös saapumis- ja lähtöpäivältä. Mikäli pitkä sijaisuus jaetaan usean kiertävän perhehoitajan kesken, vaihtopäiviltä maksetaan puoli vuorokausipalkkiota kummallekin.

Mikäli perhehoito järjestetään toisessa perhekodissa, maksetaan sijaisena toimivalle perhehoitajalle hoitopalkkio ja kulukorvaus lyhytaikaisen perhehoidon palkkioiden mukaisesti jokaisesta perhehoidossa olevasta henkilöstä. Palkkiot ja kulukorvaukset maksetaan myös saapumis- ja lähtöpäivältä.

Perhehoidon päättyessä pitämättömät vapaat korvataan rahana kuten tilanteessa, jossa vapaat olisivat toteutuneet. Irtisanomisajalta vapaita ei enää kerry, mikäli hoidettava on siirtynyt muualle ennen irtisanomisajan päättymistä.

17. Perhehoitajan tuki

Perhehoitolain mukaan perhehoitajalle nimetään perhehoidon vastuuhenkilö, joka vastaa perhehoitajan saamasta tuesta. Perhehoidossa olevan henkilön hoito- ja palvelusuunnitelmasta vastaa hyvinvointialueen työntekijä, joka tuntee perhehoidossa olevan henkilön parhaiten yhteistyössä perhehoidon vastuuhenkilön henkilön kanssa.

Toimeksiantosopimuksessa sovitaan yhteistyöstä hyvinvointialueen ja perhehoitajan kesken. Perhehoidon onnistumisen ja laadun kannalta toimiva yhteistyö sekä oikea-aikainen ja oikeanlainen tuki ovat tärkeitä. Käytännössä yhteistyö perhehoidon vastuuhenkilön ja perhehoitajan kesken toteutuu säännöllisellä yhteydenpidolla puhelimitse, etäyhteyksillä ja sähköpostilla sekä eri tavoilla järjestetyissä tapaamisissa perhekodissa ja sen ulkopuolella. Vuosittaisessa kehityskeskustelussa perhehoitaja ja perhehoidon vastuuhenkilö arvioivat myös yhteistyön toimivuutta.

17.1 Perhehoitajan valmennus, yhteistyö, täydennyskoulutus ja työnohjaus

Ennakkovalmennus on tarkoitettu perhehoitajaksi aikoville henkilöille ennen perhehoidon aloittamista. Valmennuksen tavoitteena on taata jokaiselle perhehoitoon tulevalle mahdollisuus päästä hyvin valmentautuneeseen perheeseen.

Hyvinvointialue vastaa muun muassa perhehoitajille suunnatun täydennyskoulutuksen, tuen ja työnohjauksen sekä mentoroinnin järjestämisestä.

Koulutusta suunniteltaessa otetaan huomioon hyvinvointialueen oma koulutustarjonta. Päätoimiselle perhehoitajalle voidaan korvata myös muun tahon järjestämä koulutus. Koulutukset hyväksyy perhehoidon vastuuhenkilö, ja kustannusten korvaamisesta päättää perhehoidon vastuuhenkilö hyvinvointialueen linjausten mukaan.

Perhehoitajille voidaan järjestää työnohjausta tarvittaessa ryhmä- tai yksilötyönohjauksena. Perhehoidon vastuuhenkilö vastaa ennakoivien toimien, täydennyskoulutusten ja työnohjauksen järjestämisen, osallistumisen ja sijaisjärjestelyistä ja hyvinvointialue vastaa niistä aiheutuvista kustannuksista. Perhehoidon ajankohtaisia asioita käsitellään perhehoidon vastuuhenkilön koordinoimana.

17.2. Vertaisuuteen perustuva perhehoitajan tuki

Vertaistuki on yksi tärkeimmistä perhehoitajien tuen muodoista. Perhehoidon vastuuhenkilö järjestää perhehoitajille vertaisryhmätapaamisia ja mentorin tarpeen mukaan. Mentori on kokenut perhehoitaja, joka antaa tukea aloittelevalle tai haasteellisessa tilanteessa olevalle perhehoitajalle.

18. Perhehoidossa olevaa asiakasta koskevat asiat

18.1 Vammaispalvelusuunnitelma

Jokaiselle perhehoitoa aloittavalle asiakkaalle tehdään tai päivitetään vammaispalvelusuunnitelma yhteistyössä hoidettavan viranhaltijan, perhehoidossa olevan asiakkaan ja hänen lähiomaistensa, perhehoitajan sekä tarvittavien muiden perhehoidossa olevan hyvinvointiin osallistuvien työntekijöiden kanssa. Suunnitelmaan kirjataan perhehoidon tavoitteet ja toteuttaminen. Suunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään terveydentilan ja/tai toimintakyvyn muuttuessa, kuitenkin vähintään joka toinen vuosi tai tarvittaessa aikaisemminkin. Suunnitelmaan liitetään erillinen suostumus tietojen luovuttamisesta eri hoitotahojen välillä sekä mahdollinen hoitotahto.

Perhehoitajalle toimitetaan turvallisen perhehoidon toteuttamiseksi ja hoidettavan toimintakyvyn seurannan turvaamiseksi henkilöä koskevat tiedot, kuten henkilötiedot, diagnoosit, toimintakyvyn kuvaus, ajantasainen lääkelista, lääkahoito, allergiat, ruokavalio, tarvittava seuranta (paino, laboratoriokokeet), mahdollinen elvytyskielto sekä omaisten yhteystiedot.

18.2. Perhehoidon asiakasmaksut

Perhehoidossa asiakkaalta peritään hyvinvointialueella vahvistetut asiakasmaksut (liite 2).

Asiakasmaksulain 7 c § määrittelee pitkäaikaisesta perhehoidosta perittävän maksun periaatteet (Asiakasmaksulaki 2§, 7§ c, 10§ b).

Asiaksmaksu sisältää asiakkaalle kaikki asumisen, ruuan, tarvikkeiden, hoivan ja huolenpidon sekä hoidon (ei lääkehoito) kulut, eikä häneltä peritä päällekkäisiä maksuja muista avohoidon palveluista, kuten kotihoidosta tai päiväaikaisesta toiminnasta. Sairaalahoidon ajalta perhehoidon asiaksmaksu keskeytetään niin, että päällekkäisiä maksuja ei aiheudu. Asiaksmaksua voidaan kohtuullistaa tai se voidaan poistaa hyvinvointialueen käytännön mukaisesti, mikäli asiakkaalle kertyy lääkekuluja, terveydenhuollon maksuja tms. niin paljon, että hän ei taloudellisesti niistä selviä.

18.3 Perhehoidossa olevan henkilön yksityis- ja käyttövarat

Perhehoidossa olevan asiakkaan varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti hänelle itselleen, hänen edunvalvojalleen tai omaiselleen. Perhehoitajan tulee neuvotella hoidettavan varojen käyttöä koskevista periaatteista henkilön, hänen edunvalvojansa tai omaisensa kanssa.

Perhehoitaja ei voi toimia perhehoidossa olevan asiakkaan edunvalvojana tai yksityisvarojen hoitajana. Perhehoitoon tulevalle asiakkaalle voidaan tarvittaessa hakea edunvalvoja.

Asiakkaan henkilökohtaisia menoja ovat esimerkiksi parturi tai kampaaja, jalkahoito, isompiin tapahtumiin osallistuminen (liput tai pääsymaksut), matkojen omavastuut ja pienet hankinnat. Henkilökohtaisten menojen maksamisen käytännöistä (käteinen ja kuitit tai laskutus) sovitaan hoidettavan, hänen läheisensä tai edunvalvojansa ja perhehoitajan kesken.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevan asiakkaan perhekodissa olevasta irtaimesta omaisuudesta on pidettävä omaisuusluettelo. Luettelo laaditaan perhehoidon alkaessa ja perhehoitaja päivittää sitä yhdessä asiakkaan, hänen edunvalvojansa tai omaisensa sekä perhehoidon vastuuhenkilön kanssa.

19 Vakuutukset

Perhehoidon järjestämisestä vastaava taho vakuuttaa toimeksiantosopimuksen

allekirjoittaneen/allekirjoittaneet perhehoitajat työssä tapahtuvan tapaturman varalta. Perhehoidon

järjestämisestä vastaavalla taholla ei ole lakisääteistä velvollisuutta ottaa tapaturmavakuutusta perhehoidossa olevalle henkilölle tai vakuutusta perhehoidossa olevan henkilön aiheuttamiin vahinkoihin. Tämän vuoksi on suositeltavaa, että perhehoitaja hankkii laajennetun kotivakuutuksen, ja varmistaa, että se sisältää myös perhehoidossa olevien henkilöiden vahinkovakuutuksen.

20 Lähteet ja perhehoitoon liittyviä ja määrittäviä säädöksiä

Asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen muuttamisesta (251/2003)

Hallintolaki 434/2003) ja Hallintolain käyttölaki (586/1996)

Julkisten alojen eläkelaki (81/2016)

Kotikuntalaki (201/1994)

Kunnallinen eläkelaki (549/2003)

Keva (2020) <https://www.keva.fi/uutiset-ja-artikkelit/omaishoito-perhehoito-tai-luottamustoimi-ei-ena-esta-elakkeen-myontamista/>

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvueluista (980/2012)

Laki (734/1992) ja asetus (912/1992) sosiaali- ja terveyshuollon asiakasmaksuista

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002)

Laki perhehoitolain muuttamisesta 510/2016

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä (703/2023)

Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999)

Lastensuojelulaki 417/2007

Perhehoitolaki 263/2015

STM, 2017 Perhehoitolain toimeenpanon tuki

Pelastuslaissa 379/2011

Sisäasiainministeriön asetus palovaroittimien sijoittamisesta ja kunnossapidosta 239/2009

Sairausvakuutuslaki 1224/2004

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014

Sosiaalihuoltolaki (710/1982) ja – asetus (607/1983)

Tietosuojalaki (516/2004)

Työtapaturma- ja ammattitautilaki (459/2015)

Nimi: Vammaispalvelujen perhehoidon toimintaohje 2026
Päivämäärä: 10.2.2026

STM:n opas 2005:32 Turvallinen lääkehoito

Valtion ravitsemusneuvottelukunta 2010: Ravitsemussuositukset ikääntyneille

Valvira: Valvontaohjelmat

Valvira 7/2013 Lääkehoidon toteuttaminen sosiaalihuollon ympärivuorokautisissa toimintayksiköissä

Vammaispalvelulaki 675/2023

21 Liitteet

1 Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset

2 Asiakasmaksut

3 Lääkehoitosuunnitelma